RELIS

Produsentuavhengig legemiddelinformasjon for helsepersonell

ÅRSRAPPORT

2018

www.relis.no

NØKKELTALL FOR RELIS 2018

RELIS HAR BEHANDLET:

- 3314 legemiddelspørsmål (+ 2 %)
- 954 bivirkningsmeldinger (- 8 %)
- 5424 spørsmål fra gravide og ammende (+ 11 %)

RELIS-ANSATTE HAR PUBLISERT:

- 6 fagfellevurderte artikler (5 internasjonalt)
- 2 postere (begge internasjonalt)
- 17 andre tidsskriftartikler
- 27 artikler på hjemmesiden
- 7 nyhetsbrev til om lag 5500 abonnenter

RELIS HAR OGSÅ STÅTT FOR:

- 11 kursdager i egen regi
- 199 undervisningstimer
- KUPP-besøk til 1119 fastleger
- 1 mastergrad

RELIS **Midt-Norge**

RELIS **Sør-Øst**

RELIS **Vest**

RELIS **Nord-Norge**

INNHOLDSFORTEGNELSE

INNLEDNING **4**

VISJON **5**
Overordnede mål 5

SATSNINGSOMRÅDER **5**

LEGEMIDDELSPØRSMÅL **6**
Brukergrupper 7
Type legemiddelspørsmål 7

BIVIRKNINGSARBEID **9**
Bivirkningsårsrapport 9
En vei inn-prosjektet 10
Høringsuttalelse 10

LEGEMIDDELINFORMASJON TIL PUBLIKUM **11**
Trygg Mammamedisin 11

KUNNSKAPSBASERTE OPPDATERINGSVISITTER - KUPP **12**

RELIS DATABASE **13**

RELIS HJEMMESIDE OG NYHETSBREV **13**
Nettside 13
Nyhetsbrev 13

SOSIALE MEDIER **13**

FORSKNING OG UNDERVISNING **14**
Forskning 14
Doktorgradsprosjekter 14
Undervisning 14
Annet faglig samarbeid 14
Nordisk samarbeid 15
The 6th annual Nordic Medicines Information Centres meeting 15

KURS OG DAGSEMINAR ARRANGERT AV RELIS I 2018 ..... **16**

PUBLIKASJONER **17**
Tidsskriftpublikasjoner 17
Øvrige publikasjoner på hjemmesiden 18
Andre bidrag 19

PERSONAL OG ØKONOMI **20**
Antall årsverk 20
Økonomisk oversikt 20

ENGLISH SUMMARY **21**

INNLEDNING

RELIS – regionale legemiddelinformasjonssentre – skal bidra til riktig legemiddelbruk gjennom gratis, produsentuavhengig legemiddelinformasjon til helsepersonell og publikum. Mange legemidler, økt fokus på helse i samfunnet og økonomiske aspekter omkring behandling gjør det krevende for helsepersonell å holde seg faglig oppdatert i en stadig travlere klinisk hverdag. Myndighetene ønsker at pasienter i økende grad skal være aktive deltakere i sin egen behandling. Legemiddelinformasjon tilpasset målgruppens individuelle problemstillinger skal gi den nødvendige trygghet for å oppnå dette.

Fire regionale sentre er lokalisert ved hvert sitt universitetssykehus. RELIS Nord-Norge (Tromsø), RELIS Midt-Norge (Trondheim), RELIS Vest (Bergen) og RELIS Sør-Øst (Oslo) samarbeider tett med de klinisk farmakologiske fagmiljøene ved sykehusene, og har i tillegg et aktivt og bredt samarbeid med helsepersonell i de fire helseregionene. Nasjonalt er RELIS organisert som et nettverk, der lederne ved de fire sentrene utgjør ledergruppen. Sentrene er finansiert gjennom tilskudd fra Helse- og omsorgsdepartementet, og Statens legemiddelverk er tilskuddsforvalter.

RELIS tilbyr en spørsmål- og svartjeneste og bistår helsepersonell i alle typer legemiddelspørsmål. De fleste spørsmålene gjelder enkeltpasienter der generell informasjon om preparater og behandlingsretningslinjer ikke er tilstrekkelig detaljert. Målgruppe og brukere av tjenesten er i første rekke leger, men også farmasøyter, tannleger, sykepleiere, helsesøstre og jordmødre. De fleste svarene vi gir ut gjøres fritt tilgjengelige i en søkbar database.

RELIS mottar bivirkningsmeldinger fra helsepersonell, vurderer hendelsesforløp og årsakssammenheng, og kommenterer i skriftlig tilbakemelding til melder. Bivirkningsrapportene registreres i en nasjonal bivirkningsdatabase, i nært samarbeid med Statens legemiddelverk.

Trygg Mammamedisin er en gratis, nettbasert tjeneste for publikum hvor vi besvarer spørsmål om bruk av legemidler ved graviditet og amming.

RELIS har i dag en rekke nettbaserte ressurser:

- Hjemmeside (www.relis.no) hvor fagartikler og nyheter legges ut.
  Siden inneholder også eget webskjema for spørsmål fra helsepersonell
- Søkbar spørsmål- og svardatabase (RELIS database) som er unik i Norge
- Mobilvennlig utgave av hjemmesiden og databasen
- Elektronisk nyhetsbrev
- Eget nettsted for gravide og ammende: www.tryggmammamedisin.no
- Egne profiler på sosiale medier som Facebook, Twitter og LinkedIn

Vi arrangerer både regionale og nasjonale kurs og temakvelder, og opplever stor etterspørsel etter undervisning. De ansatte benyttes ofte som foredragsholdere på faglige arrangementer i regi av andre. Gjennom KUPP (kunnskapsbaserte oppdateringsvisitter) får vi anledning til å tilby legemiddelinformasjon og utveksle erfaringer i møte med fastleger. Vi formidler regelmessig legemiddelinformasjon gjennom publisering i nasjonale og internasjonale medier og fagtidsskrifter. RELIS deltar i forskningssamarbeid med universitet og helsevesen og har egne master- og doktorgradsprosjekter. Vi er opptatt av å kunne kommunisere med våre brukere på nye møteplasser og nye elektroniske plattformer.

Denne årsrapporten er en oppsummering av aktiviteten i RELIS for 2018. Bruken av RELIS som beslutningsstøtte og informasjonskanal har over flere år vært økende. Som i 2017 ser vi også i 2018 en kraftig økning i bruken av nettsidene våre.

VISJON

RELIS - Vår ekspertise gir bedre legemiddelbehandling

OVERORDNEDE MÅL

I tråd med dagens virksomhetsstruktur og overordnede føringer fra Statens legemiddelverk som tilskuddsforvalter er det formulert hovedmål som skal være styrende for den daglige drift og for videreutvikling innen hvert kjerneområde.

- Spørsmål- og svartjeneste
  - Gi råd i legemiddelspørsmål fra helsepersonell
  - Informere om riktig legemiddelbruk til helsepersonell og publikum
- Bivirkningsarbeid
  - Stimulere til melding av mistenkte legemiddelbivirkninger
  - Øke kompetansen om legemiddelbivirkninger hos helsepersonell
- Forskning og utvikling
  - Øke kunnskapen om legemidler i samfunnet

SATSNINGSOMRÅDER

Fokus i 2018 har vært knyttet til 4 områder:

- Videreføring av KUPP (Kunnskapsbaserte oppdateringsvisitter)
- Bidra til videreutvikling av den nasjonale bivirkningsdatabasen VigiNor i samarbeid med Legemiddelverket
- Utvikling av nytt testmiljø for RELIS-databasen med fokus på oppdatering av ATC-kodeverket
- Planlegging og prosjektering av nytt design for nettsiden www.tryggmammamedisin.no

LEGEMIDDELSPØRSMÅL

RELIS besvarte 3 314 legemiddelspørsmål i 2018, en oppgang på 2 % fra 2017. Svarene er lagt inn i spørsmål- og svardatabasen som er søkbar og gratis tilgjengelig på hjemmesiden (se eget kapittel om databasen).

FIGUR 1

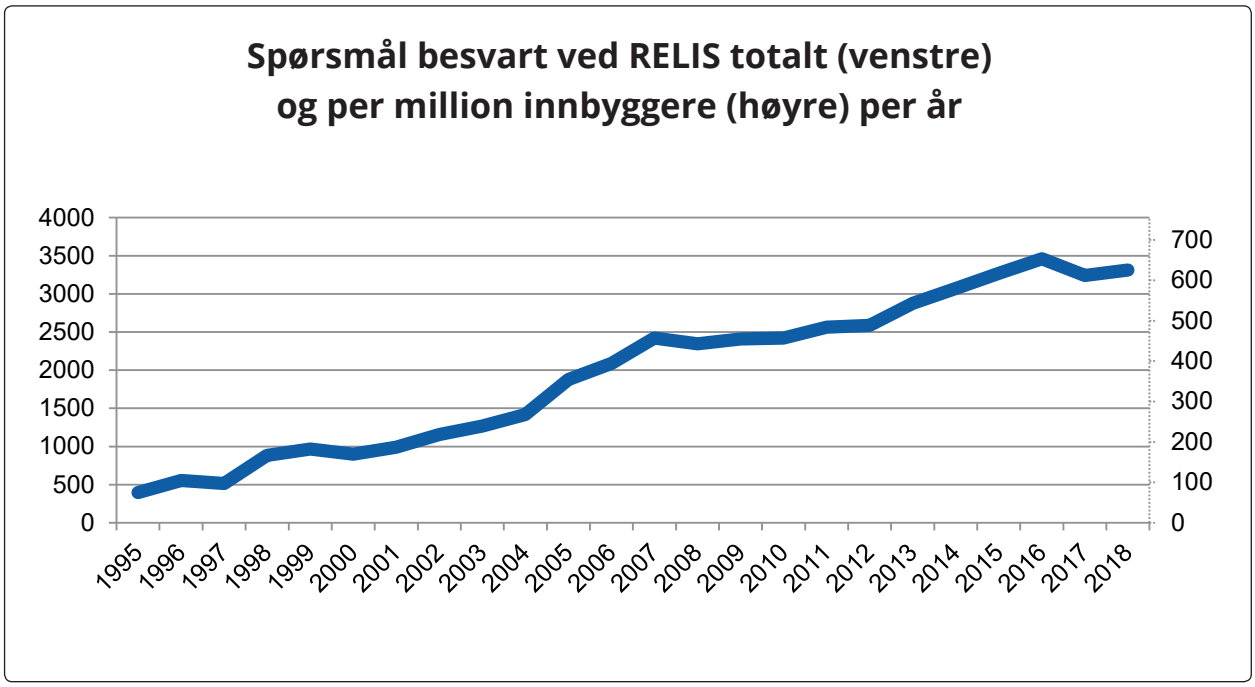

Figur 1 viser utvikling i antall spørsmål til RELIS fra oppstarten i 1995 og frem til nå. RELIS Sør-Øst har størst befolkningsgrunnlag og fikk totalt sett flest henvendelser i 2018, mens RELIS Nord-Norge fikk flest henvendelser per innbygger (tabell 1).

TABELL 1

Senter	Antall spørsmål utredet	Per million innbyggere
Nord-Norge	460	947
Midt-Norge	461	635
Vest	860	777
Sør-Øst	1533	515
Totalt/gj.snitt	**3314**	**626**

De fleste spørsmålene (68 %) blir innsendt elektronisk (via e-post eller webskjema), men vi mottar også mange spørsmål via telefon (30 %).

LEGEMIDDELSPØRSMÅL

BRUKERGRUPPER

Sentrene svarer på spørsmål fra alle typer helsepersonell, men får flest henvendelser fra leger (64 %). Noe over halvparten (59 %) av legene er i spesialisthelsetjenesten. Den nest største brukergruppen er farmasøyter (21%).

FIGUR 2

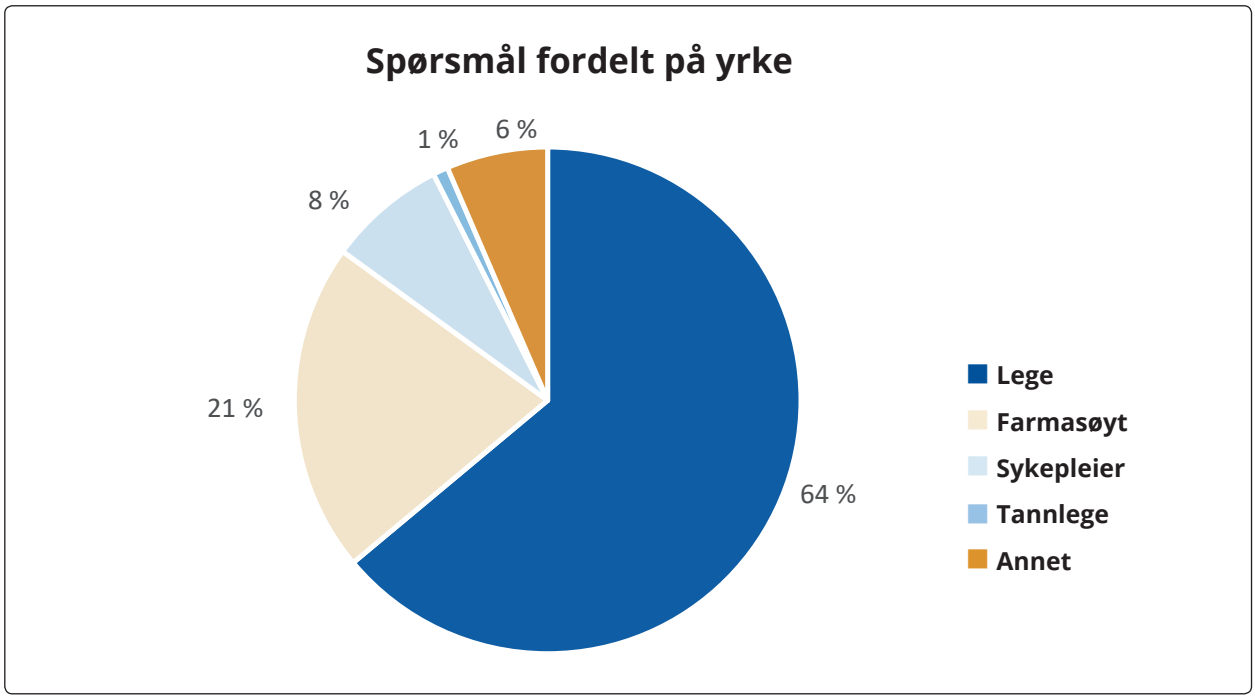

TYPE LEGEMIDDELSPØRSMÅL

Helsepersonell spør oss om mange ulike problemstillinger, som for eksempel:

- Bivirkninger av legemidler
- Kombinasjoner av legemidler og/eller naturmidler
- Behandling av spesielle pasientgrupper, som gravide og ammende, barn og eldre
- Dokumentasjon på effekt og sikkerhet av nye legemidler
- Bruk av legemidler utenfor godkjent indikasjon

Vi får flest pasientspesifikke spørsmål (87 %), men vi svarer også på mer generelle problemstillinger.

?

Eksempel på spørsmål om bivirkninger

En ung kvinne fikk tremor i begge hendene i forbindelse med oppstart av Cipralex (escitalopram). Hun har vedvarende symptomer med tydelig hviletremor seks måneder etter seponering. Symptomene blir verre ved fysisk aktivitet, og hun er betydelig plaget. Lege ser at tremor er beskrevet som en kjent bivirkning, men spør om det er kjent hvor lenge slike symptomer kan vedvare etter seponering.

RELIS database 2018; spm.nr. 10631, RELIS Sør-Øst. (www.relis.no/database)

LEGEMIDDELSPØRSMÅL

FIGUR 3

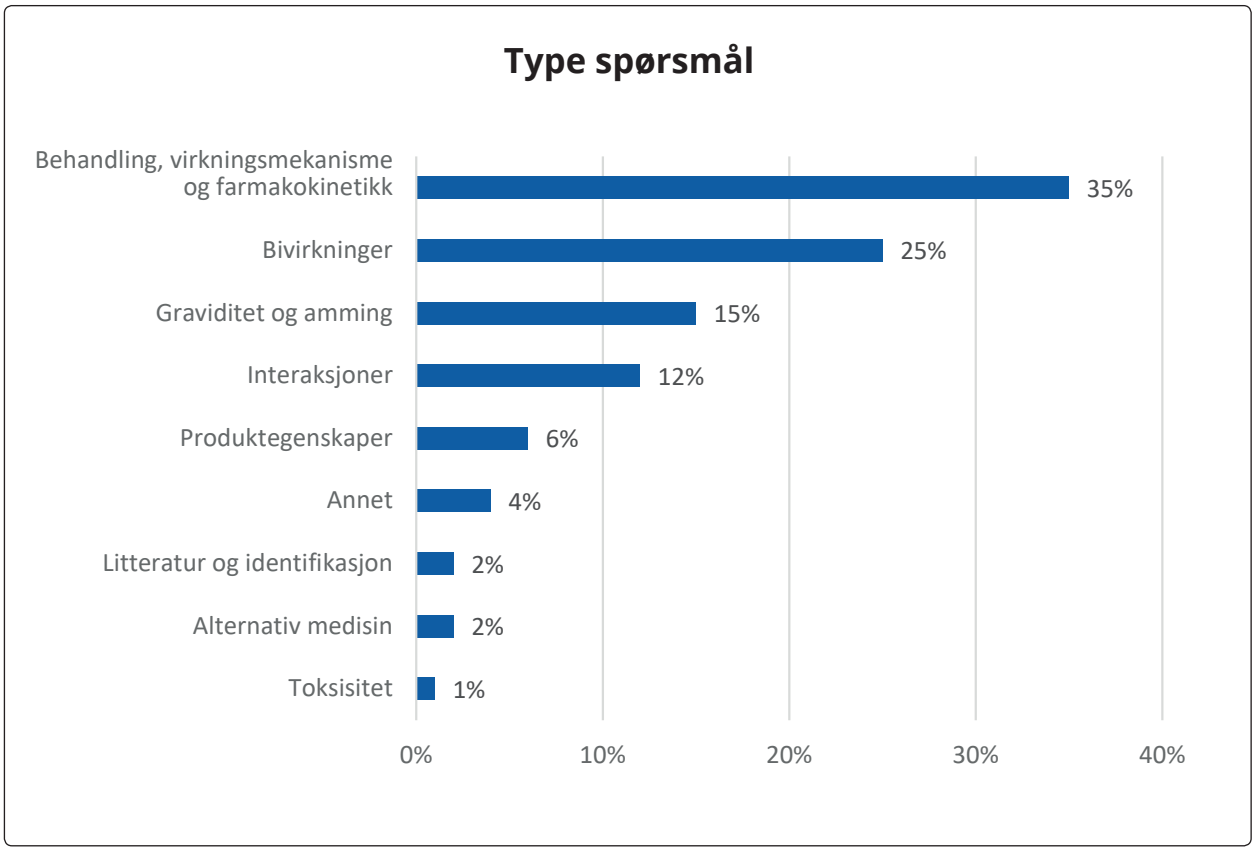

Figur 3 viser hvilke tema våre brukere hyppigst spør om.

?

Eksempel på spørsmål om legemiddelbytte

Spørsmål fra psykiatrisk klinikk om en pasient hvor man på grunn av ekstrapyramidale bivirkninger vurderer bytte av antipsykotikum. Hvordan bør et bytte fra 10 mg x 2 zuklopentiksol (Cisordinol) tabletter til olanzapin (Zyprexa) tabletter skje?

RELIS database 2018; spm.nr. 7250, RELIS Midt-Norge

?

Eksempel på spørsmål om interaksjoner

Pasient som bruker pantoprazol (Somac) skal starte behandling med kreftmedisinen dabrafenib (Tafinlar). Ifølge interaksjoner.no kan pantoprazol nedsette effekten av dabrafenib. Finnes det andre protonpumpe-hemmere som kan brukes? Spørsmål fra sykehuslege.

RELIS database 2018; spm.nr. 12902, RELIS Vest (www.relis.no/database)

BIVIRKNINGSARBEID

RELIS har siden 2003 behandlet spontanrapporterte bivirkninger fra helsepersonell. Alle mottatte meldinger blir registrert i den nasjonale bivirkningsdatabasen, og Statens legemiddelverk videreformidler informasjonen til Verdens helseorganisasjon (WHO) og europeiske legemiddelmyndigheter (EMA). På denne måten inngår meldingene både i nasjonal og internasjonal legemiddelovervåking. RELIS gir en faglig tilbakemelding til melder og publiserer jevnlig informasjon om bivirkninger på hjemmesiden, i enkelte tilfeller også i nasjonale og internasjonale tidsskrifter.

FIGUR 4

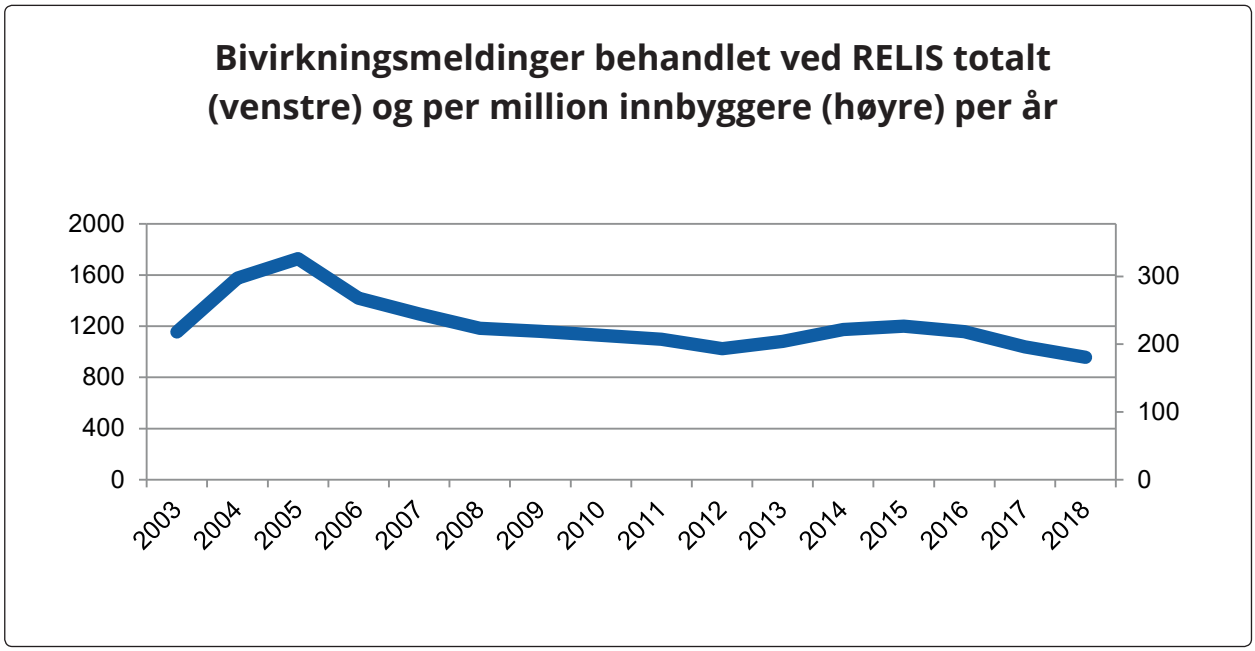

Sentrene har totalt behandlet 954 bivirkningsmeldinger i 2018, tilsvarende 180 meldinger per million innbyggere (figur 4). Dette er en nedgang fra 2017 da det ble mottatt 1039 meldinger. Fordelingen mellom de ulike helseregionene vises i tabell 2.

TABELL 2

Senter	Antall bivirknings-meldinger	Per million innbyggere
Nord-Norge	117	241
Midt-Norge	138	190
Vest	227	205
Sør-Øst	472	159
Totalt/gj.snitt	**954**	**180**

BIVIRKNINGSÅRSRAPPORT

For mer informasjon om overvåking av legemidler henvises det til RELIS hjemmeside og til Bivirkningsrapport 2018 som utarbeides av Statens legemiddelverk i samarbeid med RELIS og Folkehelseinstituttet.

BIVIRKNINGSARBEID

EN VEI INN-PROSJEKTET OG ELEKTRONISKE BIVIRKNINGSMELDINGER

Prosjektet har pågått i flere år, men nådde en milepæl i 2018 da det ble åpnet for elektronisk melding av mistenkte legemiddelbivirkninger fra 1. november. Det ble mottatt 60 elektroniske bivirkningsmeldinger i løpet av de to månedene løsningen var i drift i 2018. Antallet meldinger som sendes til bivirkningssentrene på denne måten forventes å stige etter hvert som denne meldemuligheten blir bedre kjent. Det planlegges en markedsføringskampanje i 2019.

Legemiddelbivirkninger ble den første meldeordningen som fikk lansert en elektronisk meldeordning som resultat av En vei inn-prosjektet. Løsningen for legemiddelbivirkninger vil videreutvikles i 2019 samtidig som man arbeider med å få på plass løsninger for flere produktgrupper, som vaksiner, kosttilskudd, kosmetikk og medisinsk utstyr. Det vil også bli jobbet videre med å få inkludert de øvrige meldeordningene som har vært med i En vei inn-prosjektet siden starten.

Hensikten med En vei inn-prosjektet har vært å lage én felles elektronisk løsning som gjør det lettere å melde uønskede hendelser i helsevesenet, inklusive mistenkte legemiddelbivirkninger. Prosjektet har hittil vært ledet av Helsedirektoratet, men flere andre offentlige etater (blant annet Legemiddelverket) og alle de regionale helseforetakene er involvert. RELIS Sør-Øst har medvirket med en representant i referansegruppen for både forprosjektet, pilotprosjektet og hovedprosjektet (2018) og har også kommet med faglige innspill til utvikling av løsningen.

HØRINGSUTTALELSE TIL BIVIRKNINGSFORSKRIFTEN

RELIS-sentrene avga en felles høringsuttalelse til HODs forslag til forskrift om system for rapportering av bivirkninger av legemidler (Bivirkningsforskriften).

RELIS ga sin støtte til forslaget som vil gi bedre muligheter til å få inn flere meldinger, særlig om alvorlige hendelser, meldinger som gjelder nye legemidler, og meldinger fra flere grupper helsepersonell enn i dag fordi det legges opp til en utvidet meldeplikt. Siden bivirkningsregisteret vil bli et helseregister, vil det også bli lettere å bruke data som er registrert i bivirkningsregisteret og koble dette registrert mot andre registre. Dette er viktig for arbeidet med kvalitetsforbedring av legemidler, sikker legemiddelbruk og forskning.

Det er ventet at forskriften blir vedtatt i Stortinget i løpet av 2019.

TRYGG MAMMAMEDISIN

Trygg Mammamedisin (www.tryggmammamedisin.no) er en nett- og telefonbasert tjeneste der gravide og ammende kan stille spørsmål om legemidler. Tjenesten ble startet i 2011 som en nettbasert tjeneste og utvidet med en telefontjeneste i 2016. Totalt er nærmere 24 000 spørsmål nå besvart. I 2018 besøkte nesten 35 500 unike brukere nettsiden, en økning på nærmere 3500 fra året før. Figur 5 viser at antall spørsmål til Trygg Mammamedisin har vært økende fra år til år, med 5424 henvendelser i 2018 (11 % økning fra 2017). Av disse kom 514 via telefon.

FIGUR 5

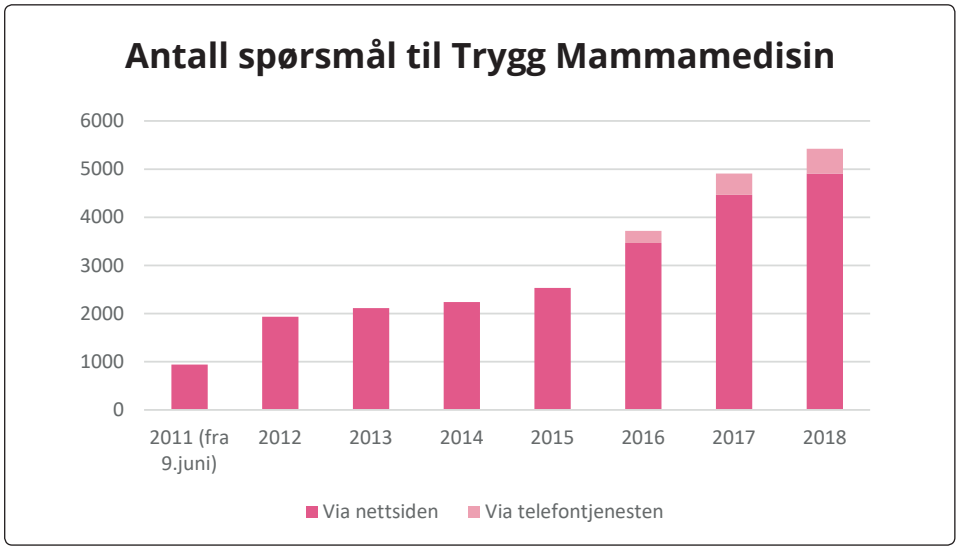

De tre legemidlene det var flest spørsmål om var paracetamol, ibuprofen og meklozin. Blant de ti vanligste var det tre smertestillende legemidler, to legemidler mot allergi samt legemidler mot henholdsvis migrene, soppinfeksjon, kvalme, hemoroider og tett nese.

Tjenesten er ikke regionalisert. Tabell 3 viser arbeidsbelastningen ved de ulike sentrene i 2018.

TABELL 3

Senter	Antall spørsmål via nettsiden	Antall spørsmål via telefontjenesten
Nord-Norge	958	128
Midt-Norge	909	121
Vest	1230	144
Sør-Øst	1813	121
Totalt	**4910**	**514**

Trygg MammaMedisin

Eksempel på spørsmål til Trygg Mammamedisin

Kan jeg bruke Imigran nesespray mot migrene selv om jeg ammer? Lege og apoteker sa det var greit, men i pakningsvedlegget står det at man ikke skal ta Imigran når man ammer, og at man må vente 12 timer etter inntak før man ammer igjen og kaste eventuelt utpumpet melk. Hva skal jeg følge av råd her?

KUNNSKAPSBASERTE OPPDATERINGSVISITTER - KUPP

RELIS har i samarbeid med de klinisk farmakologiske avdelingene ved universitetssykehusene siden 2015 drevet et prosjekt basert på undervisningsmetoden academic detailing; på norsk kunnskapsbaserte oppdateringsvisitter (KUPP). Vi tilbyr norske allmennleger faglig oppdatering på konkrete terapiområder i én-til-én møter på omtrent 20 minutter på legens kontor, i arbeidstiden.

Prosjektet startet først i Midt og Nord, men har fra 2016 vært spredd til alle regioner. I 2018 mottok RELIS 3 millioner i tildeling over statsbudsjettet til KUPP. KUPP drives nå som et samarbeid mellom de fire RELIS-sentrene og de fire klinisk farmakologiske avdelingene som RELIS er tilknyttet. Besøkene gjennomføres av ansatte fra RELIS og klinisk farmakologi.

En ny kampanje med tema Diabetes type 2 i allmennpraksis ble lansert høsten 2018. Ansatte ved RELIS Midt-Norge og RELIS Vest bidro i arbeidsgruppen som utarbeidet informasjonsmaterialet. Som en del av evalueringen av KUPP som metode, ble fastleger i Midt-Norge randomisert til å motta besøk én-til-én eller i gruppe. I øvrige regioner er alle besøk gjennomført én-til-én. I 2018 er totalt 1119 fastleger besøkt, hvorav 1025 med diabeteskampanjen og 94 med antibiotikakampanjen (avsluttet vinteren 2018).

TABELL 4 - Antall fastleger besøkt med KUPP i 2018

Senter	Antibiotika (én-til én)	Diabetes (én-til én)	Diabetes (gruppe)	Totalt
Nord-Norge	-	247	-	247
Midt-Norge	-	176	256	432
Vest	71	141	-	212
Sør-Øst	23	205	-	228
Totalt	**94**	**769**	**256**	**1119**

RELIS DATABASE

Databasen inneholder alle utredninger av legemiddelspørsmål som er mottatt siden starten i 1995 og frem til i dag. Databasen er gratis, søkbar og tilgjengelig via hjemmesiden www.relis.no

Ved utgangen av 2018 var det totalt over 46 000 legemiddel-utredninger i databasen. Av disse er over 31 000 søkbare og tilgjengelig for eksterne brukere. Antall leste utredninger har økt betraktelig etter at søkefeltet hos Helsebiblioteket siden høsten 2012 også søker direkte i databasen.

I 2018 er det påbegynt et større arbeid i databasestrukturen som hovedsakelig vil bedre funksjonaliteten. Dette er blant annet for å kunne benytte den samme legemiddellisten til både databasen og Trygg Mammamedisin. Arbeidet vil fortsette i 2019.

RELIS HJEMMESIDE OG NYHETSBREV

NETTSIDE

I 2018 besøkte over 550 000 unike brukere nettsiden til RELIS, www.relis.no, en økning på nesten 180 000 (50 %) fra året før. Dette har også resultert i en stor økning i antall sidevisninger.

Fra hjemmesiden er det mulig å søke etter alle artikler og utredninger fra RELIS.

NYHETSBREV

I 2018 sendte vi ut syv nyhetsbrev til om lag 5500 abonnenter. Nyhetsbrevet profilerer siste publikasjoner, samt aktuelle kurs og fagseminarer i regi av RELIS.

SOSIALE MEDIER

Fra og med oktober 2013 har RELIS vært profilert på Facebook og Twitter. Vi har også en Facebook-side for Trygg Mammamedisin. Overordnede mål med å være synlige i sosiale medier er å øke profileringen av våre tjenester, samt å gi målgruppen lett tilgang til informasjon om riktig legemiddelbruk og annen relevant informasjon fra sentrene.

Ved årsskiftet hadde vi over 650 følgere på Twitter. På Facebook hadde vi 3100 følgere av RELIS-siden og 850 følgere av Trygg Mammamedisin. Lenker fra sosiale medier har i løpet av 2018 ført til omtrent 42 000 (Facebook) og 800 (Twitter) sidevisninger på www.relis.no

www.twitter.com/RELISnytt

www.facebook.com/legemiddelinfo

www.facebook.com/tryggmammamedisin

FORSKNING OG UNDERVISNING

FORSKNING

Medarbeidere ved flere sentre leder eller deltar i tverrfaglige forskningsprosjekter om legemiddelbruk. Samarbeidspartnere er universiteter, høyskoler og sykehus. Følgende prosjekter har pågått i 2018:

- Bruk av lavdose naltrekson (LDN) i den norske befolkningen. Ved hjelp av Reseptregisteret undersøkes omfanget av den store økningen i bruken av LDN etter et innslag på TV2 i februar 2013. I tillegg til å undersøke pasient- og brukerkarakteristika, har vi gjennomført flere kvasi-eksperimentelle studier hvor effekten av oppstart av LDN har gitt endring i forskrivning til ulike aktuelle pasienter med for eksempel multippel sklerose og inflammatorisk tarmsykdom. Så langt har prosjektet resultert i fire fagfellevurderte internasjonale publikasjoner, hvorav én i 2018. Ytterligere tre artikler er sendt inn og ventes publisert i 2019. (RELIS Nord-Norge)
- Det pågår to studier for å evaluere effekten av KUPP på allmennlegers forskrivningspraksis. I den første studien evalueres endring i forskrivningsmønster før og etter KUPP-besøkene i Nord, Vest og Sør-Øst. I den andre studien som gjennomføres i Midt-Norge sammenlignes effekten av KUPP-besøk (én-til-én) med effekten av tilsvarende informasjon gitt som gruppeundervisning. Begge studiene planlegges avsluttet i 2020, og vil bli forsøkt publisert i internasjonale, fagfelle-vurderte tidsskrift. (RELIS Midt-Norge)
- Mastergradsoppgave i farmasi. Evaluering av antiemetikabehandling av kvinner hospitalisert med hyperemesis gravidarum. En retrospektiv kohortstudie av en sykehuspopulasjon. Oppstart i 2017, oppgaven ble publisert i september 2018. (RELIS Vest)

DOKTORGRADSPROSJEKTER

Rapportering av bivirkninger i kliniske studier, en analyse av bivirkningsforekomst og kliniske konsekvenser for terapianbefalinger. Dr. gradskandidat Tone Westergren (RELIS Sør-Øst).

Demente pasienters bruk av kosttilskudd, naturmidler og lignende. Ulike grupper helsepersonells (apotekansatte, ansatte i hjemmetjenesten, fastleger) holdninger til bruk, kjennskap til risiko, rådgivning med mer til disse pasientene. RELIS Nord-Norge, Institutt for farmasi ved UiT Norges Arktiske Universitet, NAFKAM.

En rådgiver ved RELIS Nord-Norge begynte 1.1.2018 på et 6-årig post.doc-prosjekt (50 % stilling) med tema: Dobbel- og trippelbehandling med nye antitrombotiske legemidler etter perkutan koronar intervensjon: varighet, blødninger og mortalitet.

UNDERVISNING

Sentrene har hatt undervisning og foredrag på faglige møter i allmenn- og spesialistpraksis/sykehus og apotek, og på kurs regionalt og nasjonalt. Det gis undervisning på høyskole- og universitetsnivå ved en rekke utdanningsinstitusjoner for helsepersonell. Medarbeidere har jevnlige sensoroppdrag ved universitetene i Bergen, Oslo, Trondheim og Tromsø. Vi har også gitt undervisning om legemidler til enkelte pasientgrupper (lærings- og mestringskurs).

RELIS har i 2018 gitt 199 timer undervisning i form av forelesninger, foredrag, kurs og seminarer. Vi hadde også studenter på hospitering, i totalt 65 studentdager.

ANNET FAGLIG SAMARBEID

- Sentrene har et omfattende faglig samarbeid med legemiddelkomitéer og helseforetak. Dette gjelder først og fremst bivirkningsspørsmål og utarbeidelse av anbefalinger og retningslinjer.
- Leder for RELIS Nord-Norge ble i 2018 oppnevnt som leder for legemiddelkomitéen ved Universitets-sykehuset Nord-Norge og for Helse Nords regionale legemiddelkomité.

FORSKNING OG UNDERVISNING

- Ansatte har hatt revieweroppdrag for ulike fagtidsskrifter, og RELIS er representert i redaksjonsutvalget til Farmasøytisk tidsskrift.
- RELIS Sør-Øst har deltatt i kurskomité for følgende to tredagers kurs i regi av Legeforeningen. «Fra kunnskap til problemløsning» og «Farmakoterapi i allmennpraksis».
- RELIS Sør-Øst har deltatt i «Local organizing committee» til ENTIS-konferansen som avholdes i Oslo september 2019.
- RELIS Nord-Norge har deltatt i legemiddelnettverket til Tromsø Kommune.
- RELIS Sør-Øst har flere ansatte som samarbeider med andre avdelinger eller prosjekter. Dette gjelder Avdeling for smittevern, Avdeling for kompleks epilepsi og Nasjonal kompetansetjeneste for amming (NKA), alle ved Oslo universitetssykehus, PharmacoEpidemiology and Drug Safety (PharmaSafe) ved Farmasøytisk institutt, Universitetet i Oslo, og Senter for psykofarmakologi ved Diakonhjemmet sykehus.
- RELIS Sør-Øst er representert i Antibiotikateamet som arbeider med antibiotikastyring på Oslo universitetssykehus, i samarbeid med Avdeling for smittevern.
- RELIS Nord-Norge deltar på ukentlige møter ved Hjertesviktpoliklinikken ved Universitetssykehuset Nord-Norge.

NORDISK SAMARBEID

RELIS er en aktiv deltager i samarbeidet mellom nordiske legemiddelinformasjonssentre. RELIS har inngått et samarbeid med tre svenske läkemedelsinformationscentraler (LIC) i henholdsvis Göteborg (LUPP), Umeå (ELINOR) og Uppsala (ULIC) om bruk av RELIS database. Dette samarbeidet innebærer at disse sentrene benytter RELIS database i sitt daglige arbeid, og publiserer sine utredninger gjennom RELIS hjemmeside. Løsningen kan enkelt utvides til flere LIC. Databasen inneholder nå over 1200 svenske utredninger tilgjengelig for eksterne brukere.

THE 6TH ANNUAL NORDIC MEDICINES INFORMATION CENTRES MEETING

I 2018 ble det sjette årlige møtet for nordiske legemiddelinformasjonssentre avholdt, denne gang i Finland. Møtet ble avholdt 24.-25. september i Helsinki og samlet ca. 50 deltagere fra Sverige, Danmark, Finland og Norge. Tema for møtet var blant annet kvalitet og forventninger til svar på legemiddelspørsmål og til underliggende dokumentasjon, farmakogenetikk, teratologitjenester og tverrfaglig samarbeid. I tillegg diskuterte møtet ulike roller, oppgaver og arbeidsmetoder i de forskjellige landene.

Deltagere på Nordisk møte i Helsinki 24.-25. september 2018

KURS OG DAGSEMINAR ARRANGERT AV RELIS I 2018

DATO, STED ARRANGØR	TITTEL/TEMA GODKJENNINGER	DELTAGERE
29.-30. januar, Trondheim RELIS Midt-Norge	**RELIS Fagseminar for farmasøyter 2018** Godkjent med 10 FEVU-poeng.	142
6. februar, Bergen RELIS Vest	**RELIS Vest - Fagseminar i Bergen** Godkjent med 4,5 FEVU-poeng. Valgfritt kurs, 6 timer: Allmennmedisin.	53
8. februar, Stavanger RELIS Vest	**RELIS Vest - Fagseminar i Stavanger** Godkjent med 4,5 FEVU-poeng. Valgfritt kurs, 6 timer: Allmennmedisin.	33
12.-13. februar, Oslo RELIS Sør-Øst	**Legemiddelbehandling til pasientens beste** Godkjent med 11 FEVU-poeng. Klinisk emnekurs, 15 timer: Allmennmedisin. Valgfritt kurs, 15 timer: Klinisk farmakologi, psykiatri, nevrologi, rus- og avhengighetsmedisin, 12 timer: indremedisin og 9 timer: barne- og ungdomspsykiatri.	65
15. februar, Førde RELIS Vest	**RELIS Vest - Fagseminar i Førde** Godkjent med 4,5 FEVU-poeng. Valgfritt kurs, 6 timer: Allmennmedisin.	25
16. mars, Haugesund RELIS Vest	**RELIS Vest - Fagseminar i Haugesund** Godkjent med 4,5 FEVU-poeng. Valgfritt kurs, 6 timer: Allmennmedisin.	20
10. oktober, Tromsø RELIS Nord-Norge	**Legemiddelvurdering til geriatriske pasienter - En balansekunst** Arrangert av Legemiddelnettverket i Tromsø kommune med RELIS som medarrangør.	179
5.-6. november, Trondheim RELIS Midt-Norge	**RELIS fagseminar 2018. Riktig legemiddelbruk: Vanedannende legemidler** Klinisk emnekurs, 15 timer: Allmennmedisin. Valgfritt kurs, 15 timer: Klinisk farmakologi, psykiatri, rus- og avhengighetsmedisin.	166

TIDSSKRIFTPUBLIKASJONER, PUBLIKASJONER PÅ HJEMMESIDEN OG ANDRE BIDRAG

TIDSSKRIFTPUBLIKASJONER

Fagfellevurderte

- Raknes G, Simonsen P, Småbrekke L. The effect of low dose naltrexone on medication in inflammatory bowel disease: a quasi experimental before-and-after prescription database study. *J Crohns Colitis 2018; 12(6): 677-86.*
- Jahnsen JA, Widnes SF, Schjøtt J. Analysis of questions about use of drugs in breastfeeding to Norwegian drug information centres. *Int Breastfeed J 2018; 13:1.*
- Eek AK, Strøm BO, Bakkehøi G, Stenberg-Nilsen H. Bivirkninger ved bruk av antikoagulasjonsmidler i 2013–15. *Tidsskr Nor Legeforen 2018; 138(12).*
- Schjøtt J, Messner T. Ciprofloxacin and acute aortic valve damage. *Med Hypoth 2018; 121: 35.*
- Fjeld H, Stylianou E. Hypersensitivity reactions with prolonged infusions of ß-lactams. *Clin Microbiol Infect 2019; 25(1): 121-2. (Epub 7. september 2018).*
- Langaas HC, Hurley E, Dyrkorn R, Spigset O. Effectiveness of an academic detailing intervention in primary care on the prescribing of non-steroidal anti-inflammatory drugs. *Eur J Clin Pharmacol 31. desember 2018 (Epub ahead of print).*

Øvrige fagtidsskrifter

- Bergman J, Bakkebø T. Minner om å begrense bruken av Dentinox. *Nor Farmaceut Tidsskr 2018; 126(1): 44.*
- Giverhaug T, Nordmo E. Paracetamol, acetylsalisylsyre og koffein som smertestillende ved amming. *Nor Farmaceut Tidsskr 2018; 126(2): 25.*
- Norvik M, Fleiner HF. Vektøkning av hormonelle antikonsepsjonsmidler? *Nor Farmaceut Tidsskr 2018; 126(3): 38-40.*
- Nilsen T, Nordmo E, Årnes L. Litium – et metall til glede og besvær? *Utposten 2018; 47(1): 44-6.*
- Bandlien CL, Eriksen AK. Inkontinensmidler hos eldre. *Utposten 2018; 47(2): 50-1.*
- Bakkebø T, Andreassen LM. Sedix – ingen kjende biverknader? *Nor Farmaceut Tidsskr 2018; 126(4): 14.*
- Wesnes H. Valg av prevensjonsmidler ved trombofili. *Utposten 2018: 47(3): 54-5.*
- Nilsen T, Forsdahl S. Antipsykotika og akutt hyperglykemi. *Nor Farmaceut Tidsskr 2018; 126(5): 2-3.*
- Erdal H, Heitmann K. Trygg Mammamedisin gir kunnskapsbasert legemiddelinformasjon til gravide og ammende. *Nor Farmaceut Tidsskr 2018; 126(6): 26-7.*
- Økland HG. Leddsmerter på fredag, død på mandag. *Utposten 2018; 47(4): 54-5.*
- Nordmo E, Vorren S. Bivirkningsrapportering nytter: pregabalin er flyttet til reseptgruppe B. *Utposten 2018; 47(5): 46-7.*
- Havnen GC, Lindland HT. Kan medisiner som menn bruker gi fosterskader? *Nor Farmaceut Tidsskr 2018; 126(7): 17-20.*
- Skrede S, Jahnsen JA. Selektive serotonin-reopptakshemmere (SSRI) og blødningsrisiko. *Utposten 2018; 47(6): 46-7.*
- Bratberg Å, Andreassen LM, Julsrud EH. Nye anbefalinger for behandling av diabetes type 2. *Nor Farmaceut Tidsskr 2018; 126(8): 22-3.*

TIDSSKRIFTPUBLIKASJONER, PUBLIKASJONER PÅ HJEMMESIDEN OG ANDRE BIDRAG

- Roland PDH, Frost J. Medikamentell behandling av insomni. *Utposten 2018; 47(7/8): 44-6.*
- Bandlien CL, Langaas HC. Janus-kinasehemmere – aktuell behandling ved revmatoid artritt? *Nor Farmaceut Tidsskr 2018; 126(9): 19-21.*
- Heitman K, Widnes SF, Trovik J. Ondansetron mot alvorlig svangerskapskvalme. *Nor Farmaceut Tidsskr 2018; 126(10): 31-3.*

ØVRIGE PUBLIKASJONER PÅ HJEMMESIDEN

Det publiseres jevnlig notiser, utredninger fra databasen samt nettartikler på hjemmesiden (www.relis.no). Under er listet publikasjoner som er skrevet spesielt for hjemmesiden, og som ikke gjenfinnes i RELIS-databasen.

Artikler og bivirkningskasuistikker

- Bratberg Å, Stenberg-Nilsen H. Ibuprofen og påvirkning av hormoner hos menn. (25. januar 2018)
- Aasen E, Westergren T. Hvorfor bør ikke NSAIDs gis til barn med kreft? (23. februar 2018)
- Lindland HT, Widnes SF. Pollenallergi hos gravide og ammende – hva er trygg behandling? (15. mars 2018)
- Nilsen T, Giverhaug T. Hudnekrose og warfarin. (22. mars 2018)
- Raknes G, Nergård CS. Legemidler og tarmflora: Mer enn antibiotika. (5. april 2018)
- Giverhaug T, Nilsen T. Towards better patient care: Drugs to avoid in 2018 – den årlige tankevekkeren fra Prescrire. (16. april 2018)
- Langaas HC, Bandlien CL. Tilskudd av vitamin D til friske voksne. (Publisert: 18. april 2018)
- Serkland TT, Andreassen LM. Legemidler og førerkort. (Publisert: 2. mai 2018)
- Vorren S. Forslag om utvidet meldeplikt. (15. mai 2018)
- Fjeld H, Havnen GC, Nordeng H. Utdatert informasjon om antibiotika til gravide. (28. mai 2018)
- Widnes SF, Jahnsen JA. Legemidler til vektreduksjon – mer til besvær enn til glede. (29. mai 2018)
- Holmen LB, Bergman J. Vektøkning ved bruk av TNF-alfa-hemmere. (2. juli 2018)
- Eek AK, Westergren T. Dosering av metylfenidat utover anbefalt døgndose. (2. juli 2018)
- Nilsen T, Vorren S, Giverhaug T. Nytt behandlingsprinsipp for migreneprofylakse på trappene. (6. juli 2018)
- Norvik M, Langaas HC. Ekvivalente doser av kalsiumantagonister. (6. august 2018)
- Jahnsen JA, Andreassen LM. Bør barn med ADHD/hyperkinetisk forstyrrelse ha ferie fra sentralstimulerende behandling? (20. august 2018)
- Stenberg-Nilsen H, Westergren T. Lesetips: hvordan lese og forstå bivirkningsinformasjon i preparatomtaler. (23. august 2018)
- Nilsen T, Nordmo E. SGLT2-hemmere og nekrotiserende fasciitt hos pasienter med diabetes type 2. (18. september 2018)
- Samuelsen PJ, Roland PDH. Albyl-E - for de tykke og de smale? (10. oktober 2018)

TIDSSKRIFTPUBLIKASJONER, PUBLIKASJONER PÅ HJEMMESIDEN OG ANDRE BIDRAG

- Dahl PW, Schjøtt J. Hva er egentlig PrEP? (12. oktober 2018)
- Raknes G, Westergren T. Rituksimab eller okrelizumab ved multippel sklerose? (15. oktober 2018)
- Schjøtt J, Bakkebø T. Intensiv behandling med statiner og alvorlige bivirkninger. (30. oktober 2018)
- Langaas HC, Fleiner HF. Nye kombinasjonsmidler med insulin og GLP-1-analoger. (31. oktober 2018)
- Giverhaug T, Roland PDH. Kommer snart: Biotilsvarende adalimumab. (1. november 2018)
- Norvik M, Roland PDH. Makrogoler til barn under to år. (19. november 2018)
- Widnes SF, Erdal H. Tiltak for å redusere bruk av valproat hos gravide. (7. desember 2018)
- Nilsen T, Vorren S. Leveringsvansker på levodopa - mulige tiltak. (19. desember 2018)

ANDRE BIDRAG

Blogginnlegg:
Havnen GC. Skades fosteret av fars medisin? OUS Ekspertsykehuset, 27. april 2018. (RELIS Sør-Øst)

Foredrag:
Jahnsen JA. Amming og bruk av legemidler – hva lurer helsepersonell på? Vårmøte i Norsk forening for farmakoepidemiologi (DURG Norge), UiB - Institutt for global helse og samfunnsmedisin. 2. mai 2018, Bergen. (RELIS Vest)

Blogginnlegg:
Havnen GC. Hvilken medisin kan du ta når du er gravid eller ammer? OUS Ekspertsykehuset, 26. juni 2018. (RELIS Sør-Øst)

Poster:
Havnen GC. Teratology counselling - Coping with a new reality? 3rd International Joint Meeting of the European Network of Teratology Information Services (ENTIS) and Organization of Teratology Information Specialists (OTIS). 6.-8. september 2018, Newcastle, England. (RELIS Sør-Øst)

Poster:
Stokes CL, Jahnsen JA. Use of direct oral anticoagulants (DOACs) in the Norwegian population and focus on the very elderly. 14th International Congress of the European Geriatric Medicine Society (EuGMS). 10.-12. oktober 2018, Berlin, Tyskland. (RELIS Vest)

Foredrag:
Langaas H. Academic detailing using health registries. The 11th NorPEN (Nordic Pharmacoepidemiological Network) Meeting. 8.-9. november 2018, Oslo. (RELIS Midt-Norge)

PERSONAL OG ØKONOMI

Staben har i 2018 vært relativt stabil, men blant annet på grunn av KUPP har det også dette året vært flere midlertidig ansatte. Det har vært god respons med mange kvalifiserte søkere til utlyste stillinger ved flere sentre.

ANTALL ÅRSVERK (INKLUDERT LEDER) DEKKET AV RELIS

Senter	Farmasøyt	Lege	Sekretær	IKT
Nord-Norge	5,0	1,0		
Midt-Norge	4,5	1,5		1,0
Vest	7,8	1,4		
Sør-Øst	8,1	3,8	0,5	
SUM	**25,4**	**7,7**	**0,5**	**1,0**

Tilskuddsrammen for 2018 var på totalt 41,089 mill kroner. Inkludert i dette beløpet er et særskilt tilskudd på 1,958 mill kroner til drift av nytt bivirkningssystem (VigiNor). Inkludert i summen er også 3 mill kroner til KUPP for sluttføring av kampanjen «Riktigere bruk av antibiotika», samt start av KUPP-kampanje på diabetes type 2. Totalsummen ble fordelt mellom sentrene i henhold til bemanning, driftsutgifter og fellesoppgaver. Alle kostnader til IKT er lagt til Midt-Norge, herunder en stilling samt lisenser og driftsstøtte for databaser. RELIS Midt-Norge administrerer også KUPP-midlene.

ØKONOMISK OVERSIKT

Senter	Fordeling 2018 (mill NOK)
Nord-Norge	7,871 *
Midt-Norge	10,650 **
Vest	8,393
Sør-Øst	14,175
SUM	**41,089**

* Inkludert 1,958 mill kroner til VigiNor

** Inkludert 3 mill kroner til KUPP

ENGLISH SUMMARY

ABOUT RELIS

RELIS is a national network of four regional medicines information and pharmacovigilance centres in Norway. RELIS was established stepwise from 1995 on the basis of a recognised need for an independent medicines information service for health care professionals in order to achieve better use of medicines. The centres are situated in regional university hospitals, employ both pharmacists and medical doctors, and cooperate with respective units of clinical pharmacology. RELIS is funded by an unconditional grant from the Ministry of Health and Care Services, and the information service is free of charge and independent from the pharmaceutical industry.

KEY FIGURES FOR RELIS 2018

RELIS HAS HANDLED:

- 3314 medicines related questions from health professionals (+ 2 %)
- 954 adverse drug reaction reports from health professionals (- 8 %)
- 5424 questions from pregnant and breast feeding patients (+ 11 %)

RELIS HAS PUBLISHED:

- 6 peer reviewed articles (5 internationally)
- 2 posters (both internationally)
- 17 other articles in health professional journals
- 27 articles exclusively on our webpage
- 7 newsletters to about 5500 subscribers

RELIS HAS BEEN RESPONSIBLE FOR:

- 11 days of seminars for health professionals
- 199 hours of lectures for health professionals
- Academic detailing visits to 1119 general practitioners
- 1 master's degree

RELIS

RELIS Nord-Norge
E-post: relis@unn.no
Tlf: 77 75 59 98

RELIS Midt-Norge
E-post: midtnorge@relis.no
Tlf: 72 82 91 10

RELIS Vest
E-post: relis@helse-bergen.no
Tlf: 55 97 53 60

RELIS Sør-Øst
E-post: relis@ous-hf.no
Tlf: 23 07 55 00